

Levélféle Vári Fábián Lászlónak Mezőváriba

Lerogyva ama halomra, ott, Fehérvárott, vajon most Gyóni Géza miről álmodik? Bronz teste, minden bizonnyal, hangtalan úgy vacog, mint azé a másik szerencsétlené, akinek szétroncsolt tetemét a kenyérszelet-haza térképével takarták le egy vasúti megálló várótermében...

Hangtalan vacog, mert most december van, annak is a legvége. Egy századvégen, mi több: ezredvégen alig túl, egy újabbnak mondott ezred küszöbén, amely nem hozott megnyugvást, sem tisztánlátást.

December van, és annak is az utolsó napjai. Az év majd lassan átfordul egy másikba, a tölgyek és a fenyők némán, mozdulatlanul állnak a kálvária körül – és előtt. A tölgyek félkörben, a szürke égbe meredező ágaikkal és vaskos törzseikkel óvják, mintegy beborítják Krisztust a kőkeresztben. Testükből palástot borítanak a mezítelen testre, a keresztre, és ennek a palástnak a melegéből jut a két latornak is. A jobb latornak, meg a bal latornak. A stációk kőtetőjén hó, a földben, a kálvária földjében giliszták és vakondok surrannak, a cserebogarak meg tovább álmodják a nyárvégi álmukat. A fenyők, az egykori karácsonyfák, innen, az udvaromból, fölül emelkedvén a téglafalon, egyszerre figyelik a kőkereszteket és engemet.

Hát, így vagyunk, testvérem a kirekesztettségben. Vagyunk, és kissé szomorkodunk. Mert mi megint kimaradtunk. Úgy, mint egykoron *a szemfényvesztő doni hómezőkön* Elek bátyád és Jóska bátyám valahogy lemaradt a hazafelé tartók közül. Nem pontos a szó: nem le-, hanem elmaradtak ők. És velük együtt elmaradtak az évek, amelyeket az itthoniak a várakozásban töltöttek. Az örökös várakozásban, hogy egyszer csak hazajönnek, tíz év, húsz, vagy akár harminc év után, de mégis megérkeznek. Szőrösen-szakállasan, csontsoványan, a vállukon a köpenyük,

amelyen itt-ott a golyó ütötte és a moly rágta lyukak, a tarisznyájukból pedig előkerül a háborús szuvenír: a konzervdobozból összefabrikált ágyú, a csajka, a fakanál, és szinte hihetetlen: egy átlótt légelhárító golyó... De ők nem jöttek – és nem megyünk mi sem oda, ahol akár cukrászdát is nyithatnánk, mondjuk Bécsben... Ülénk a cukrászda teraszán, jófajta kávékat szürcsölgetnénk, miközben inasaink a sokféle úri népet szolgálnák! Nagy idők nagy tanúira emlékeztetvén csak török kávé innánk, meg azért néha bort is.

De mi nem megyünk sehova! Maradunk ott, ahol voltunk, ahol vagyunk ide s tova kilenc évtizede. Mert voltak, akik ezt akarták. Mert voltak, akik ezt így akarták. Maradunk a kirekesztettségben, mert Európa, a céda így akarja. Mert ezt akarják bódultságukban a festett cafkák, a nyegle szépfiúk, azok, akik oly bátrak, hogy bátorságukban felgyűjtják a szegedi dóm előtt a szalmabetlehemet, leköpi a Kossuth-szobrot és ledöntik a sírkereszteket. Bátrak ők, nagyon bátrak!

Felétek nemrég a *Tisza jegei egymást tiporva zajlottak*, méteres hullámokat vetve öntött el mindent a tajtékzó víz, fölöttünk meg *a légmentes ólomvércsékkel volt tele*. Ebben a szürkülő félhomályban próbáljuk feledni a rianó jégtáblákat és a vijjogó vércsékét. Felednénk, de nem lehet, mert felnőtt ember nem feledhet. – Csak emlékezik, és emlékeztet. Akkor is, ha tudja, mint hajdan volt próféták és bölcsök, a szava most a hófödte mezőkbe kiált.

...És tudja azt is, hogy feje fölött, a kőszürke ég mögött ott van a Tejút és a Göncöl hét csillaga, és olykor maga Gyóni Géza, *a Göncöl paradés kocsisa*.

Horgos, 2007. december 31.